

Date: _____

Day: _____

خود قول "غلام دادشاہ" کہیں وہاں شاعر پیر فضل گجراتی دے شہری
سر نادیاں اٹے جان یاد۔

پیر فضل گجراتی دی شاعری و تعارف:

پیر فضل گجراتی پنجابی غزل دا ایہم تے سرتز حوالا نال اب۔ پیر فضل گجراتی
نے مختلف صنفال وچ شاعری لکھی پیر اوینال دی شہرت غزل یا وہاں اے
2010ء وچ ڈاکٹر بلیسہ رحمن نے اوینال داسارا کلام لکھا تے "کلام
پیر فضل گجراتی" دے نال نال مرتب لکھا۔ 759 صفحاں دی ایس
کتاب توں مفہود بلیغرز، اردو بازار، ایسور نے شائع لکھا۔ اوینال
دی شاعری "پیر فضل گجراتی" وچ مختلف موضوعاں دی کئی نظر
آوندی اے۔ مثال دے طور تے تصوف، دارنگ، عشقیہ رنگ،
فارسی رنگ، طنز و مزاح، تہذیب و ثقافت، دارنگ و غیرہ۔

پیر فضل گجراتی پنجابی غزل دامن تران

پیر فضل گجراتی نے پہلے اردو شاعری لکھی مینا حور پنجابی شاعرانہ
علی سائیاں توں متاثر ہو کے پنجابی جو مہرے لکھی پیر گلشن نس بیوٹ
ایہ غزل صنف توں اپنے مئے صوزاں سمجھو کہ پنجابی غزل لکھنا شروع
کیتی تے جینے ای طبیعت ایس یاہے مائل ہوئی۔ غزل توں او اپنی
موضوعات توں لکھ کے جدید نال ایہم آنگ لکھا تے جدید پنجابی غزل
دے عہد تے اہم لکھا۔

پیر فضل گجراتی دیباں غزلاں اتے فارسی اثرات:

پیر فضل گجراتی نے جیل دہر وچ غزل لکھی اوہوں

فارسی دا فارسی جیڑا سی۔ ایہو وجہ اے کہ اوہناں دیباں غزلاں اتے

فارسی اثرات فارسی نئیں۔ اوہناں پنجابی غزلاں وچ نئی جگہ فارسی، اردو

تے عربی لفظاں تھن بڑھیاں تھن ایہی فولہوڑی نال "پنجابیا" ایہہ

بالکل اوہی نہیں لگتے، بلکہ پنجابی زبان دی فولہوڑی تے وسوں دا

سبب بنے نئیں۔ وگیاں ویکھو:

عجب دیکھن میرے سوئے تون، سوئے شہزادے تون کے

لکھی و جدی چوک جیڑاں تون، او جیڑاں میر میر لکھی

غزلاں وچ تصوف دارائے:

پیر فضل گجراتی نے غزلاں وچ لکھی کمال مجازی رنگ وچ عشق، دیباں

لازماں تون بیان لیتا ہے۔ اوہناں تصوف مختلف موضوعات مثلاً عشق حقیقی،

وحدت الوجود تے انساں دوسنی بارے اشعار لکھی نئیں۔ اوہناں دے

والد حضرت پیر سید کبیر الدین شاہ المعروف شیبولہ دریاؤ وچ دے لکھی نئیں

سج۔ اوہناں عشق وچ لکھی ویکھو:

کے لگ جاندا افضل کتا ہے تے، وچ وچ کمال دے دڑھانے

ول شان دولہ دریاؤ تون، سلو جے لکھی لکھی تادی دا

غزلاں وچ عشقیہ رنگ:

Date: _____

Day: _____

غزالاں وچ عشقبہ آگ اہم صوموع ضیا کتیا جاندا ہے۔ عاشقاں توں
عشق دے رستے اُتے ٹر کر منزل ٹیلے ایڑن لٹی کیمہ کجہ برداشت
کرنا پیندا ہے، اوہناں لعلضاں، دُکھاں تے کیتیاں توں پیرا فقل
گجرائی نے سوئیے ڈھنگ نال شہراں وچ اشغال کتیا ہے۔ وٹلی ویکھو:
عشق وچ فریاد توں کیمہ میرے نال نسیاں
سنیاں دے پورنٹلیں پتھیاں دے جھارے پورنٹلیں

غزالاں وچ غم، سوز تے درد:

غم، سوز تے درد پیرا فقل گجرائی جیاں غزالاں دا اہم وصف ہے۔
اوہناں اجیمہ کتیا شہراں نسیاں وچ غم، سوز تے درد شدت پڑھن
نال مطلب (کھدی) ہے۔ شاید ایہ وجہ توں اوہناں نے اپنے توں
غماں دا بادشاہ کیمہ ہے:

عے کھولیا تے اوہ نفل آیا غماں دا بادشاہ
فقل تائش اک فقیر بے نوا جانا سی جیوں

غزالاں وچ واعظ تے زاپر دا ذکر:

اُردو، فارسی غزل دا خاص صوموع اک پاسے جاگ، ساقی،
زید، سرشاری نے بخاری ریا ہے تے دہے پاسے منیر آتے بیہ
کے واعظ کُرن واپے واعظاں دیاں لعلضاں وی کیرہرے کھدیاں
نلس۔ واعظ کھیا واپے آپ وی کھاناں کھائش بیک جاں واپے پورنٹ

تکے پیر واعظان را پس فتوے صادر کرنے لڑاں باز نہیں؟ وندے پیر
 فضل گجراتی نے واعظان دا اصلی اوہ شریبان نال تقابل کئے
 سا پھنہ لباند اے:

ے زاپد وچ آغاز جتارے پھلیاں پوئیاں گُراں
 بسے گُراں وچ نشے دے دل و سار شریابی

عزراں وچ انسانی دوستی داسنیا:

انسانی دوستی غام مزایب نے اخذ قیادت دا سا پھنہ اسنیا اے۔ اس
 لیے آکھیا جاندا اے کہ: "اے انسان، دا قتل سادی انسانی دا قتل اے"
 پیر فضل دی ساعری وچ انسانی دوستی دیاں کئی مثالیاں موجود نیں۔
 اوہ سب نے کھرے دوست دیاں فوئیاں بیان کدے آکھدے نیں:
 ے اڈوں سب کوی کوی پوندے وچوں یار کسے دا
 اوکھے ویلے وروا کوی وندے بہا رتکے دا

حالات تے شکوہ:

تیدی قدرت دا قاتل اے۔ پیر تے اڈو جی (پیر) ریندی۔ وقت خوش
 دا پوہے کھاوے کھم دا گنرا جاندا اے۔ وقت دی سہ نالواں فوئیاں
 اے کہ گنرا جاندا اے۔ پیر فضل گجراتی نے اپنے شعران را پس معاشرے
 دی تیدی لڑاں موضوع بنایا اے۔ کھانڈے بندے دے بھریار نیں۔
 دوست دی دوستی دا اڈوں پتھر اڈوں اڈوں ویلے اوہ اوکھے

Date: _____

Day: _____

وہی ہے جو اب دہ دو کمرے دہر ہو جائے نلس۔ شہری مثال و سہو:
ہے جٹل دے وچ تگ پیرل، فر سودائی وریا
اگھڈ اگھڈ فر اگول اب واری ملنی کھی خاراں

شہری تے طنز و مزاح دا عنصر:

پیر فضل گجرائی دے فلاح وچ شہری تے طنز و مزاح دا عنصر یا تا جانا
اے کیوں۔ بے کٹوری ایسٹ شہری اوہناں دے مزاج وچ وی سی
شہری مثال و سہو:

ہے جہر جہر آکھی مینوا او دھرا او دھرا جوال
کھنڈر چل دا مال اپانارے کے پیا کھنڈ اوال

منفی قدراں دی مزمت:

پیر فضل جٹل غزراں وچ اعلیٰ اضرائی قدراں دی تعلیم تے اصلاح
رنگ موجود ہے۔ اوں فتم پیریاں اعلیٰ قدراں دارنا اونڈے تے منفی
قدراں دی مزمت کردے آکھدے نلس:

ہے اسال زاید دے ویکھی اقل کروت

شہری صفت ہ وچ کھنڈے پوٹے نلس

صاف آرائی دا پہلو:

Date: _____

Day: _____

پرفعل گجراتی نے غزالیں دے نئی شعراں وچ صوں و دھ مبالغہ آرائی
توں کم لیا اے جسں باروں غزل دے لفظ وچ وادھا سو پیا اے۔
اردو شعراں نے بادشاہیوں تے تواریں دے شعیرے لکھنے صوں
و دھ مبالغہ آرائی باروں ڈھیر الفا کماصل کیتے۔ و سبے وی تقاسم
اے کہ جوئے توں بازی بجان لئی مبالغہ آرائی توں کم لیتے رہندے
نلسں۔ ونگی و لکھو:

اے ایہہ رور و ایسے بے حال سوئے، اونیاں سمجھا سو لیاں کہندے نلسں
رے جتیاں اکھیاں صاف کُرتے، اسال صوں دھن لال انار لیتا

غزالیں دا منفرد رنگ تے اسلوب:

پرفعل توں غزل دا امام نے مجدد ایسے نئی اکھیاں لیا اے کہ اونیاں
پنجابی غزل دا ہما نڈا بدل دتا اے۔ اونیاں دی غزل اپنے منفرد
رنگ تے اسلوب دی وجہ توں فلاسفی غزل تے جدید غزل و جفا
پل دا کم کردی اے۔ ونگی و لکھو:

اے ہمہ جانبہ فعل دے کول صوں، مرنسں اکھنڈے تے جی کُردا
اے ہمزے ویلے کُردا اے، کجھ گزالیں اپنی پیر دیاں

تواریں نو یقیناں منشاں وچ طبع آڑھاویں:

پرفعل گجراتی نے غزل توں علاوہ نکلماں، موصوفائی نظماں، لغتاں
داہل تے جوئے لکھنے نلسں بشری اپنی مثال آپ نلسں۔ ایس

Date: _____

Day: _____

لؤلؤ اور غزل دی بلیت و جوی کئی نفعال نول بیابا سنیاب۔ غزل صنف
اے حاصل عبود دانگر کردے آکھوے نلس:

ے بیوراں، سو نیلیاں تے لیلیاں دے سوں بلیت آں صنف
فعل بیوراں دی سائوں کوڑی غزل سناؤ کوکو

صلی قُل:

صلی قُل ایسہ کہ پر فعل گجرائی نے غزل صنف و ج شاعری کرے
نیلیاں غزل دیباں وہ اپنی زنجیراں نول کوڑی نول جنزل ول لوران دائر
نیابے۔ او نیال غزلاں و ج نت نولیں غربے کرے دے نال نال نولیں
فیال، مضمون، جذبے، عیراں تے نت نولیاں تقیباں، اسفارے ہر
کے نیجالی غزل دا داہن ڈھیر وسیع کر ڈتا ہے۔ او نیال دیباں غزلاں
و ج لغزل، فنی غنلی تے فیال اڈاری سمیت سیر خوبی جو جو درے۔
او نیال نیجالی غزل نول نولیں سمیت، نوال اڈخ تے نوال صوڈ ڈتا ہے
بہدا ایبار کردے آکھوے نلس:

ے فعل بیوراں تے بدل ڈتا ہے نیجالی دانگ
یا الہی! دور مافر دے غزل فوانال دی سیر

